

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

МОВА І ПРАВО

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
конференції*

(м. Дніпро, 17 жовтня 2023 року)

Дніпро
2023

УДК 81.114:347
М 74

*Рекомендовано до друку Науковою радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 3 від 15.11.2023)*

М 74 Мова і право : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 17 жовт. 2023 р.) ; за заг. ред. к.філол.н., доц. О. В. Максименко, д.філол.н., доц. І. В. Царьової. Дніпро : ДДУВС, 2023. 288 с.

ISBN 978-617-8035-52-5

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, у якій взяв участь професорсько-викладацький склад закладів вищої освіти України. Тематика тез охоплює актуальні проблеми юридичної термінології, юридичної лінгвістики та психолінгвістики, мовні процеси в суспільстві, питання медіаосвіти та медіавпливів на аудиторію, професійної спрямованості іноземної мови, вивчення мов у контексті міжкультурної комунікації, правові аспекти в культурологічному вимірі (література, мистецтво, журналістика).

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції можуть бути використані викладачами для підготовки до занять із української та іноземної мов, а також для розроблення підручників та посібників, які б передбачали достатню мовну підготовку старшокласників, здобувачів вищої освіти, слухачів магістратури та ад'юнктури.

У авторській редакції

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

О. В. Максименко

завідувач кафедри українознавства та іноземних мов, к. філол. наук, доцент

А. М. Поповський

д-р філол. наук, професор, професор кафедри українознавства та іноземних мов

І. В. Царьова

д-р філол. наук, доцент, професор кафедри українознавства та іноземних мов

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів

ISBN 978-617-8035-52-5

© ДДУВС, 2023

© Автори, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	8
Асабіна Д. Language intercultural communication	13
Бакай В. English for the unbreakable: challenges and prospects of the newest system implementation	17
Бєлов М. Modern approaches to understanding language of law	20
Бойко К. Вплив міжнародних організацій на систему міжнародних відносин	22
Бондаренко А. Етикет у віртуальній англійській комунікації	24
Бугаєнко Т. Actual problems of legal terminology	27
Ведмеденко М. The importance of English in the modern world	30
Ворона Д. Expanding the scope of the english language in Ukraine	32
Воскобойник А. Impact of globalization on expanding the spheres of use of the english language in Ukraine	34
Галушневська К. Legal terminology problem in ukrainian legislation	37
Гальцова О. Foreign language learning approaches to higher institution education	39
Годзенко О. The state of the Ukrainian language in jurisprudence	42
Голопич І. Використання мовних засобів у юридичних текстах	44
Голуб О. Актуальні аспекти дослідження кримінальної відповідальності за сексуальне насильство, пов'язане зі збройним конфліктом, вчинене щодо неповнолітніх осіб	46
Гончар К. Problems and prospects of ukrainian language in jurisprudence	50
Городиловська М. Законодавчий дискурс США: поняття та ознаки	53
Грищенко О., Горіна В. Мова права	55
Гулько К. Перемога у війні за борщ як символ нашої перемоги у війні за свободу	58
Декусар Г. The media influence on the audience: absolute or relative?	60
Декусар І. Some glimpses on media education	63
Довгополова Г. Міжкультурна комунікація у професійній підготовці студентів юридичних спеціальностей	66

3. Baranivska N.M. Linguistic features of the language of law. Materials of the XV All-Ukrainian scientific and practical conference on the problems of the development and functioning of the state language. Kyiv, 2019. P. 20-24.

4. Lukashenko A.A. Aspects of the development of legal terminology in Ukraine. The Ukrainian language in jurisprudence: state, problems, prospects: materials of the 15th All-Ukrainian. science and practice conf. (Kyiv, November 28, 2019). Kyiv: National. Acad. internal of affairs, 2019. Part 1. P. 135-137 p.

5. Kostyuk M.L. Definitive problems of rule-making. Actual problems of domestic jurisprudence. 2017. Special issue, part 2. P. 3-7.

Інна ГОЛОПИЧ, доцент кафедри
українознавства Харківського
національного університету
внутрішніх справ, кандидат
педагогічних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ У ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТАХ

Мова права, її структура й стиль належать до фундаментальних теоретико-правових проблем, які постійно потребують поглибленого вивчення.

Через її специфічність, унікальність і функціональну автономність, юридична мова кваліфікується як окремий функціональний підстиль літературної мови з притаманними йому мовними, стилістичними та структурно-жанровими ознаками, зумовленими специфікою правової сфери та комунікативно-професійними потребами в ній.

Основними сферами функціонування сучасної правничої мови є юридична наука, національне й міжнародне законодавство, судочинство, нотаріат і діловодство, де використовуються юридична лексика, термінологія, мовні кліше, метафори, мовні символи. Саме ці мовні засоби належать до юридичної техніки, та є необхідним інструментом для створення юридичних документів.

Мова права має особливу логіко-лексичну структуру мовлення, що робить її найважливішим елементом юридичної техніки й способом зовнішнього вираження правових приписів, а також характеризується набором певних лінгвостилістичних параметрів, як-от: офіційність, ясність, точність, однозначність, повнота змісту, логічна послідовність, узагальненість, суворость мовна нормативність, нейтральність, традиційність – які, водночас, є вимогами до сучасного юридичного тексту.

Використання юридичного письма передбачає високий рівень знання мови й дотримання певних правил. Однак варто зауважити, що на практиці юридичні тексти нерідко потребують стилістичного й орфографічного

редагування. Наприклад, в актах правозастосування, договорах і різних документах, що складаються приватними особами, можна спостерігати відбиток наукового, публіцистичного або розмовного стилю, який демонструє рівень підготовки та професіоналізму суб'єкта, що складає документ.

Проте у текстах нормативних актів, які складаються професійними юристами, доволі часто трапляється полісемія – багатозначність слова. Наприклад, слово «орган» має багато значень, але у праві вживається на позначення установи, яка виконує певні функції в галузі державного управління. У зв'язку із цим законодавці мають створювати такий контекст, щоб у нормативному акті термін використовувався однозначно, наприклад, використовуючи уточнення, конкретизацію, визначення тощо.

Також у нормативних текстах простежується активне вживання іншомовних слів. Процес запозичення слів відбувається останнім часом із більшою швидкістю, ніж раніше, що зумовлено технічним прогресом і процесами глобалізації. Однак, важливо дотримуватись таких порад: не зловживати іншомовною лексикою; використовувати українські відповідники; у нормативних текстах подавати їх переклади або уточнення; стежити за правильним узгодженням іншомовних лексем зі словами в реченнях.

Що до синонімів, то існує думка, що використання синонімів у законодавчому стилі є недоречним, однак мовний аналіз правових текстів вказує на те, що використання синонімів, іноді, навіть є потрібним. З метою уточнення, деталізації або виділення будь-якої ознаки поняття використовують ідеографічні синоніми, наприклад, ґрунтовний (який характеризується вичерпністю) вичерпний, повний, глибокий, (з врахуванням багатьох деталей) розгорнутий, ретельний, скрупульозний, (з повнотою і вичерпністю) фундаментальний, монументальний, капітальний; фальшивий (який не є оригінальним, правдивим) підроблений, (документ) сфальшований, фіктивний, (історичний факт) сфабрикований.

Для вираження скорочених варіантів повних форм юридичних понять вживають аббревіатури як абсолютні слова-синоніми, що обумовлено прагненням до стислості терміна, наприклад, ККУ – Кримінальний кодекс України, КЗпП – Кодекс законів про працю, ВВР – Відомості Верховної Ради, ВАКС – Вищий антикорупційний суд. Утворення синонімів-дублетів допомогло замінити словосполучення однослівними термінами (нерухоме майно – нерухомість, злочинна дія – злочин, система законів – законодавство, юридична наука – правознавство).

Тож, синоніми у юридичних текстах виконують важливі функції диференціації, уточнення, доповнення поняття, вказівки на тотожність, близькість понять, а також збагачують мову тексту. Однак, використовуючи синоніми, слід пам'ятати, що не можна використовувати квазісиноніми, вживати неточні або відтінкові синоніми, також неприпустимою є синонімічна надлишковість.

Антонімічні поняття у мові права використовуються досить часто (обвинувач – захисник, позивач – відповідач, кредитор – боржник та ін.), що вимагає дотримання симетричності у протиставленні. Тож важливо не протиставляти багатозначні слова або близькі за значенням слова.

Небажаним явищем є уживання жаргонізмів, наприклад, таких як «річдок», «пасажиропотік», оскільки вони надають нормативному документу відтінок просторіччя. Деякі жаргонні слова вже адаптувались і набули загальноповсякденного характеру (наприклад, виручка, самогон, притон).

На синтаксичному рівні, в юридичних текстах, варто звернути увагу на вживання фразеологізмів, що поділяються на загальні, неюридичні та допоміжні, наприклад, «реєстраційний номер», і власне юридичні «необхідна оборона», «взяття під варту», «передання до суду».

Також важливим аспектом для логічної структури тексту є правильна побудова речень. Речення мають бути грамотно складені; точно висловлювати думку законодавця; бути юридично нейтральними; конструкції речень не повинні бути надмірно складними; не містити спонукальних слів, вживання прислівникових і дієприслівникових зворотів, не переважуватися однорідними членами.

Отже, для створення грамотних юридичних текстів, правники мають постійно підвищувати свій рівень володіння державною мовою та професійно послуговуватися мовними засобами у сфері законодавства.

Олена ГОЛУБ, ад'юнкт кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Науковий керівник:

Валентин ЛЮДВІК, доцент кафедри кримінального права та кримінології, кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО, ПОВ'ЯЗАНЕ ЗІ ЗБРОЙНИМ КОНФЛІКТОМ, ВЧИНЕНЕ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

Відповідно до ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за